

ความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

Citizenship among Villagers in Klong - Muang Subdistrict Administrative Organization,
Pakchong District, Nakhonratchasima Province.

ปราณี ชารี (Pranee Charee)* ดร.วิยุทธ์ จำรัสพันธ์ (Dr.Viyouth Chamruspanth)**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมือง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมือง และแนวทางที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแนวทางสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ การศึกษาและรายได้ กับความเป็นพลเมือง พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับแนวทางที่เสริมสร้างความเป็นพลเมือง คือ หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือ รณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์และขับเคลื่อนให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง โดยเริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ ก่อนแล้วจึงขยายเครือข่ายให้ใหญ่ขึ้น และอาศัยสื่อท้องถิ่น เช่น ศูนย์วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน วารสาร แผ่นพับ ป้ายปิดประกาศ ฯลฯ เป็นตัวกระตุ้นเตือนให้ประชาชนมีความตื่นตัวมากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

This research aims to study the level of citizenship, factors related to citizenship, and ways to promote citizenship among local people in Klong-Muang Subdistrict Administrative Organization, Pakchong district, Nakhonratchasima Province. The questionnaires and group discussion were used as research tools to collect data from 400 randomly selected samples. The research result shows that over all citizenship among local people is high, especially the one related to compliance with the laws. A Chi-square was used to test the relationship between age, marital status, number of household's members, occupation, education and income and citizenship; occupation was found to have significant relation (at 0.05) to citizenship. Regarding guideline for promoting citizenship, it was suggested that concerned organizations should cooperate in citizenship promotion and campaigns by organizing small groups before extending to a larger networks. Local medias such as community radios, village broadcasting system, journals, pamphlets, and cutouts can be used as tools for such a campaign.

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

Key Words: Citizenship, Guideline for promoting citizenship

*นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีหลักสำคัญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจนยิ่งขึ้น สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเป็นรูปธรรมและมีสัมฤทธิ์ผล ซึ่งรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ จัดให้มีมาตรฐานกลางในการกำกับดูแลตรวจสอบ ประเมินการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจน การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้น ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในท้องถิ่นของตน ตลอดจนการรักษาสิทธิต่าง ๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม สิทธิทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่ามีความเป็นพลเมือง การเป็นพลเมืองที่ดีจะต้องมีคุณธรรมร่วมด้วย ซึ่งในปัจจุบันถ้าพูดถึงคำว่า “พลเมือง” (Citizen) และ “ความเป็นพลเมือง” (Citizenship) สองคำนี้มีความหมายในด้านบวกหลาย ๆ อย่าง เป็นคำที่มนุษย์แทบทุกคนให้ความสนใจและเป็นที่ยอมรับจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะในแวดวงของนักวิชาการเท่านั้น ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่าความเป็นพลเมือง ก็คือ การที่ประชาชนในสังคมให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจการสาธารณะทั้งด้านสิทธิ ภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเสมอภาคและภราดรภาพ มีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย ให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ของบ้านเมือง ซึ่งเปรียบเสมือนผลประโยชน์ของตนเอง

สำหรับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้สังเกตพฤติกรรมจาก (1) การมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2555 (แบบสรุปผลคะแนนการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา) ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 7,424 คน ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 3,776 คน คิดเป็นร้อยละ 50.86 (2) การเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่น จากข้อมูลในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา (รายงานผลการประชุมสภาท้องถิ่นปี 2552 – 2554) ปรากฏว่าประชาชนไม่เข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่นเลย ทั้งที่ในการจัดประชุมสภาท้องถิ่นทุกครั้ง ประธานสภาท้องถิ่นได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชน ได้เข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่นทุกครั้ง

ดังนั้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมือง และมีแนวทางที่จะเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกัน โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธี ดังนี้

1. พื้นที่ดำเนินการ

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2. หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยวิเคราะห์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ปัจเจกบุคคล

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ประกอบด้วยประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และ บุคลากรท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

4.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

โครงสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน 4 ตอน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ การศึกษา รายได้และสื่อที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมือง ซึ่งได้แยกประเด็นศึกษาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1) การรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550

2) การตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550

3) การปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ระบุไว้ในกฎหมาย

4) การมีจิตสาธารณะของประชาชน

4.2 แนวทางการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง

2. แนวทางที่จะเสริมสร้างให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผล

ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1-25 สิงหาคม 2555 โดยได้ดำเนินการดังนี้

ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และจัดเก็บข้อมูลตามแนวทางการสนทนากลุ่ม โดยจัดประชุมประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลและวิเคราะห์ตามวิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและทดสอบความสัมพันธ์ ของตัวแปรอิสระ(คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้) กับ ตัวแปรตาม(ระดับความเป็นพลเมือง) ด้วยค่า Chi-square

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการแยกและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อสรุปประเด็นสำคัญและเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาสาระ (Content analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำเสนอผลโดยการ อรรถาธิบายและพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.0 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.0 ส่วนใหญ่มียุทธระหว่าง 31-50 ปี คิด

เป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาคือมีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 18-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.75 และ 18.75 ตามลำดับ สถานภาพการสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 82.75 รองลงมา คือ โสด และ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 10.75 และร้อยละ 6.50 ตามลำดับ จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 – 6 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมาคือ 1-3 คน และ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.80 และร้อยละ 3 ตามลำดับ การประกอบอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/ทำไร่/ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ ผู้ประกอบการ/เจ้าของธุรกิจ/ค้าขาย และ ข้าราชการ พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 18.50 และร้อยละ 8.50 ตามลำดับ การศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ป.4, ป.6 / ไม่ได้เรียน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา(ม.3 , ม.6) และระดับอนุปริญญา(ปวท., ปวส.)/ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28.25 และร้อยละ 10.25 ตามลำดับ รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อปีระหว่าง 50,000–200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.5 รองลงมาคือ 200,001 บาทขึ้นไป และ ต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.25 และ ร้อยละ 11.75 ตามลำดับ ส่วนช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองผ่านสื่อโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 83.00 รองลงมาคือ ผู้นำหมู่บ้านประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและทางวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 65.50 และ 52.25 ตามลำดับ

1.2 ความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง

1.2.1 การรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการ

รับรู้ในเรื่องหน้าที่รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คิดร้อยละ 60.50 รองลงมาคือหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.75 และ ร้อยละ 46.00 ตามลำดับ

1.2.2 การตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ตระหนักในเรื่องหน้าที่รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คิดเป็นร้อยละ 78.00 รองลงมา คือหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 64.50 และ ร้อยละ 63.25 ตามลำดับ

1.2.3 การปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ระบุไว้ในกฎหมาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองในเรื่องหน้าที่รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คิดเป็นร้อยละ 87.75 รองลงมาคือ หน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 72.50 และ ร้อยละ 67.25 ตามลำดับ

1.2.4 การมีจิตสาธารณะของประชาชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจิตสาธารณะในเรื่องการเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านและพยายามที่จะร่วมพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น และการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 35.75 และร้อยละ 31.50 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาระดับความเป็นพลเมืองในภาพรวมทั้งสี่ด้าน(การรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550, การตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550,การปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ระบุไว้ใน

กฎหมายและการมีจิตสาธารณะ) พบว่า ประชาชนมีระดับความเป็นพลเมือง ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 56.0

รองลงมาได้แก่ ระดับ ปานกลางและระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 39.0 และร้อยละ 5 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง

เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองของประชาชน จำแนกตามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ พบว่า เพศหญิงมีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่าเพศชาย ประชาชนที่มีอายุน้อยมีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่าอายุมาก ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรส สมรสแล้ว มีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย มีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกมาก สำหรับด้านอาชีพนั้น พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพผู้ประกอบการ/เจ้าของธุรกิจ/ค้าขาย มีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น เช่น รับจ้างทั่วไป/ทำไร่/ทำสวน ในด้านการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำต่ำ และ ในส่วนของปัจจัยด้านรายได้(ต่อปี) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงมีระดับความเป็นพลเมืองมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ

อย่างไรก็ตามเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าวข้างต้น กับ ความเป็นพลเมืองด้วยค่า Chi-square พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านอาชีพเท่านั้น มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (0.000)

3. แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นอกจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แล้ว ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม อีกทางหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจากการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชน พบว่า บุคลากรท้องถิ่น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้นำหมู่บ้าน ได้มีแนวคิดตลอดจนให้ความร่วมมือในการส่งเสริมให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วงมีระดับความเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. จัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 เบื้องต้น ที่ประชาชนควรรู้และที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง ให้มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่องค์ความรู้และข่าวสารข้อมูลได้อีกด้วย

รูปแบบการให้ความรู้กับประชาชน โดยการจัดอบรมเป็นการบรรยายให้ความรู้ประกอบการฉายวิดีโอทัศน์ร่วมด้วย เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้โดยเฉพาะมาบรรยายให้ความรู้และให้มีการตอบข้อซักถาม เพื่อให้เกิดความกระจ่างในเนื้อหาที่อบรม การอบรมแบ่งออกเป็น 2 รุ่น ได้แก่ รุ่นที่ 1 ประกอบด้วยหมู่ที่ 1-10 จำนวน 50 คน ส่วนรุ่นที่ 2 ประกอบด้วยหมู่ที่ 11-21 จำนวน 55 คน ช่วงเวลาการจัดอบรมในระหว่างเดือน มกราคม – เมษายน เพราะเป็นช่วงที่ประชาชนเก็บผลผลิตทางการเกษตรเรียบร้อยแล้ว ส่วนสถานที่ในการจัดอบรมใช้ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนทุกหมู่บ้านเดินทางไปมาสะดวก เพราะเป็นจุดกึ่งกลางของทุกหมู่บ้าน ซึ่งในการอบรมครั้งนี้จะมีแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เพื่อจะได้ทราบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเพียงใด ซึ่งสามารถนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาเป็นตัวชี้วัดในการอบรมครั้งต่อไป เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบติดตามประเมินผล ทุก ๆ 3 เดือนอย่างต่อเนื่อง วิธีการติดตามโดยให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำ และสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมประชุม การมีส่วนร่วม

ของประชาชน การแสดงความคิดเห็น การให้ความร่วมมือ เป็นต้น

2. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้นำหมู่บ้าน ร่วมกันรณรงค์ ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ก่อนอื่นต้องเริ่มที่กลุ่มเล็ก ๆ ก่อนแล้วจึงขยายไปยังกลุ่มใหญ่ ที่สำคัญการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อน ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านสังคม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ฯลฯ ด้านเศรษฐกิจ เช่น การประกอบอาชีพที่สุจริต การพัฒนางานในอาชีพให้ก้าวหน้า ฯลฯ ด้านการเมืองการปกครอง เช่น การเคารพกฎหมาย การกล้าแสดงความคิดเห็นต่อส่วนรวม การใช้สิทธิเลือกตั้ง ฯลฯ เป็นต้น แล้วจึงชักชวนชักนำหรือโน้มน้าวให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม นอกจากนี้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มยังได้เสนอรูปแบบแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ดังนี้

(1) การส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับครอบครัว การส่งเสริมในระดับนี้จะเป็นระดับที่ทำได้ง่ายที่สุด เพราะสมาชิกในครอบครัวสนิทสนมมักคุ้นกันเป็นอย่างดี ซึ่งอาจมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1.1 พ่อแม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก

1.2 พ่อแม่ให้ความเคารพในหลักเหตุผลให้ความยุติธรรมแก่ลูก

1.3 พ่อแม่สร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

(2) ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับโรงเรียน ในโรงเรียนครูจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยการทำปฏิบัติดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้เรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยการปฏิบัติ การเคารพเสียงข้างมาก และให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง

2.2 ส่งเสริมให้นักเรียนมีความ

รับผิดชอบและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

(3) การส่งเสริมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับหมู่บ้าน เช่น

3.1 ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามและเคารพกฎกติกาของชุมชนหรือหมู่บ้าน

3.2 ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเสียสละ ทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชนหมู่บ้าน นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

3.3 มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้

ส่วนการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 พบว่า บุคลากรท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำหมู่บ้าน ได้กล่าวถึง การตระหนักด้านสิทธิและหน้าที่ภายใต้กรอบกฎหมาย จารีตประเพณี วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมความเสมอภาคของบทบาทหญิงและชาย ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทุกระดับโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องมือ ซึ่งอาจจะต้องอาศัยสื่อ เข้ามาช่วยชี้แจงทำความเข้าใจ ให้ความรู้ ทำกิจกรรมรณรงค์กิจกรรมประชาสัมพันธ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองตลอดจนผู้นำชุมชน/หมู่บ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการสร้างความตระหนักให้ประชาชนได้อย่างเต็มที่เพราะถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การสร้างความตระหนักในชุมชนหมู่บ้าน โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์แนวทางในการสร้างความเป็นพลเมืองในหมู่บ้านให้มีความรู้ ความเข้าใจและตื่นตัวในความเป็นพลเมือง ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ความเป็นพลเมืองผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน โดยการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจและให้ประชาชนมีความตื่นตัวในเรื่องความเป็นพลเมืองและคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อให้ประชาชนช่วยกันสร้างความเป็นพลเมืองและพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่รู้จักเคารพผู้อื่น เคารพกติกาของสังคมและร่วมแก้ปัญหาของสังคม โดยเริ่มต้นที่ตนเอง

2. ด้านสถานศึกษาควรจัดให้มีกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติ เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน เพื่อปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมือง เน้นการเรียนการสอนให้เกิดกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง การรับฟังผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่น การทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งสถานศึกษาและผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กให้มีความเป็นพลเมือง ครูผู้สอนเองก็มีส่วนสำคัญจะต้องศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ทักษะเทคนิค วิธีการในการเรียนการสอน เพื่อสร้างให้เด็กมีความเป็นพลเมืองของสังคม

3. ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนหมู่บ้านร่วมรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์เรื่องความเป็นพลเมืองให้มากขึ้นและอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความตื่นตัวให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นพลเมือง

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดให้ใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น ประกอบด้วย ศูนย์วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน วารสาร แผ่นพับ ป้ายปิดประกาศ เป็นต้นเป็นตัวกระตุ้นเตือนให้ประชาชนมีความตื่นตัวและตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 การนำเสนอของสื่อจะต้องมีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจให้กับผู้รับสาร นั่นคือ กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นทุกเพศ ทุกวัยติดตามข้อมูลข่าวสารได้อย่าง

ใส่ใจ สนใจ เข้าใจและจดจำได้อย่างตรงตรง เข้าไปในความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของประชาชน

จะเห็นได้ว่าข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักให้ประชาชนได้เช่นกัน กล่าวคือ ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน โดยต้องลดความเป็นตัวตน ต้องลดความเป็นเจ้าขุนมูลนาย ต้องลดทิฐิ ต้องลดความมีอคติ ลดภาพความทรงจำในอดีตที่สร้างค่านิยมผิด ๆ ให้กับรุ่นต่อ ๆ มา จะเห็นได้ว่าในยุคสมัยนี้เกือบทุกภาคส่วนต้องทำงานรับใช้ประชาชนอย่างเต็มกำลัง ถ้าผู้ให้บริการมีจิตอาสา มีจิตแห่งความเสียสละทุ่มเทการทำงานช่วยเหลือประชาชนทุกคนแบบเท่าเทียมกัน ก็จะกลายเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดจิตสำนึกแห่งความเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน ต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองที่ดี สังคมก็จะเกิดความสุข

ในการนี้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มยังได้กล่าวถึงแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองโดยมีแนวทางสรุปได้ ดังนี้

1. จะต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมของศาสนาและหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง

2. เผยแพร่ อบรมหรือสั่งสอนบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน คนในสังคมให้ใช้หลักทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิตประจำวัน

3. ให้การสนับสนุนชุมชนหมู่บ้าน ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยการบอกเล่า เขียนบทความเผยแพร่ผ่านสื่อ

4. ชักชวน หรือสนับสนุนคนดี มีความสามารถในการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทางการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนหมู่บ้าน

5. เป็นหูเป็นตาให้กับรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ ในการสนับสนุนคนดี และกำจัดคนที่เป็นภัยกับสังคม การสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ควรสร้างจิตสำนึกที่บุคคลพึงปฏิบัติเพื่อให้สังคมสงบสุข

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาความเป็นพลเมืองของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง ทำให้ทราบข้อเท็จจริง สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านการรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 62.50 ซึ่งสอดคล้องกับ **ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550 : 15)** ที่ได้กล่าวว่า การที่บุคคลรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เคารพสิทธิและปฏิบัติตนตามกฎหมายของบ้านเมือง ร่วมมือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ เป็นผู้ธำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรม และมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์หรือหัวหน้าผู้ปกครองประเทศแสดงบทบาทของหน้าที่ที่สังคมยอมรับ เป็นผู้มีจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศและพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความรู้ดี มีความประพฤติที่ดี และมีจิตใจที่ดีมีเหตุผลความรับผิดชอบรักษาสังแวดล้อม รวมทั้งมีความสำคัญใน ความสำคัญของการอยู่ร่วมกันและปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคมถือว่ามีความเป็นพลเมืองดี

2. ด้านการตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 พบว่า ส่วนใหญ่มีการตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 59.25 ซึ่งคล้ายคลึงกับ **ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550 : 15)** ที่ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าพลเมืองดี คือ การที่บุคคล

รู้จักสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเคารพสิทธิและปฏิบัติตนตามกฎหมายของบ้านเมือง ร่วมมือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ

3. ด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ระบุไว้ในกฎหมาย พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 67.50 ซึ่งสอดคล้องกับ **อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543)** ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของพลเมืองว่า นอกจากที่จะต้องเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้วยังจะต้องมีบทบาทและอำนาจทางการเมือง กล่าวคือต้องมีสิทธิและไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อทางการเมืองและต่อประเทศชาติ

4. ด้านการมีจิตสาธารณะของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.75 ซึ่งคล้ายคลึงกับ **ชนินทร์ เจริญเมือง(2548 : 4 – 6)** ที่ให้ความหมายและข้อสังเกตของคำว่า พลเมือง ในประเด็นที่ 2 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ พลเมืองมีสิทธิและภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบ มีสิทธิเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายสาธารณะและโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ **Bernard Brick (2000 อ้างในชนินทร์ เจริญเมือง , 2549 : 321 – 322)** กล่าวว่าวัฒนธรรมความเป็นพลเมือง คือประชาชนในสังคมมีความสนใจต่อกิจการสาธารณะ และเข้าร่วมกิจการเหล่านั้นเป็นประจำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษานี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผศ.ดร.วิยุทธ์ จำรัสพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งยังช่วยเหลือตรวจสอบข้อบกพร่อง และชี้แนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้การศึกษาวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ได้เมตตากรุณาประสิทธิ์ประสาทถ่ายทอดวิชาความรู้

ขอขอบพระคุณบุคลากรท้องถิ่น ผู้บริหาร
สถานศึกษาและผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชนทุกท่าน
ที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และเข้าร่วมการ
สนทนากลุ่ม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ
ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณ องค์การบริหารส่วนตำบล
คลองม่วง ที่ได้อนุมัติทุนการศึกษา และขอบคุณเพื่อน
นักศึกษา รปม. รุ่น 7 ศูนย์นครราชสีมา ที่คอยช่วยเหลือ
ห่วงใยและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะ
เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางใน
การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

อนนก เหล่าธรรมทัศน์.การเมืองของพลเมือง.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ จัดพิมพ์คบไฟ,
โครงการ, 2543.

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. “สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองดีให้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาของครู
สังคมศึกษา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ธนสวรรค์ เจริญเมือง.แนวคิดด้วยความเป็นพลเมือง.

นนทบุรี : โรงพิมพ์ คลังวิชา จำกัด, 2548.

Bernard Brick(2000 อ้างในธนสวรรค์ เจริญเมือง.แนวคิด

ว่าด้วยความเป็นพลเมือง.นนทบุรี: โรงพิมพ์คลัง
วิชา จำกัด, 2549.